Ο νέος Κανονισμός για την παραγωγή βιολογικού πολλαπλασιαστικού υλικού

Ελένη Τζαβάρα
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Δ/νση Συστημάτων Ποιότητας και Βιολογικής Γεωργίας
Τμήμα Βιολογικών Προϊόντων Φυτικής Προέλευσης

Η δυναμική εξέλιξη στον τομέα της βιολογικής γεωργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οδήγησε στην ανάγκη επανεξέτασης των κανόνων που ήδη εφαρμόζονται για τη βιολογική παραγωγή, συνεκτιμώντας την πείρα που έχει αποκτηθεί από την εφαρμογή τους.

- Κατάργηση του καν.**834/2007** του Συμβουλίου και **889/2008** της Επιτροπής
- Ψήφιση νέου κανονισμού **848/2018** του Συμβουλίου (εφαρμογή από 01/01/2021)
- Εφαρμοστικός κανονισμός σε επεξεργασία

Πολλαπλασιαστικό υλικό στη βιολογική Γεωργία– *υφιστάμενη κατάσταση*

Θεσμικό πλαίσιο

- *Άρθρο12θ) καν. 834/2007*

Για την παραγωγή βιολογικών προϊόντων (εκτός σπόρων και αγενούς φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού), **χρησιμοποιούνται μόνο σπόροι και πολλαπλασιαστικό υλικό που έχουν παραχθεί με βιολογική μέθοδο**.

Το μητρικό φυτό, στην περίπτωση των σπόρων, και το γονικό φυτό, στην περίπτωση του αγενούς πολλαπλασιαστικού υλικού, πρέπει να έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού 834/2007 τουλάχιστον επί μία γενεά ή, προκειμένου για πολυετείς καλλιέργειες, επί δύο καλλιεργητικές περιόδους

- Άρθρο 22 παρ.2β) καν.834/2007 και άρθρο 45 καν.889/2008
- Προβλέπεται έγκριση εξαιρέσεων από τους κανόνες παραγωγής (με περιορισμό και σε ειδικές περιπτώσεις)
- χρήση συμβατικού σπόρου όταν αποδεδειγμένα δεν είναι δυνατή η εξασφάλιση βιολογικού σπόρου ή αγενούς φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού (άδειες παρέκκλισης)

Άδειες Παρέκκλισης

- Χορηγούνται σε εφαρμογή του σημείου β, της παρ.1, του άρθρου 45 του Καν. 889/08

- Η διαδικασία χορήγησης αδειών παρέκκλισης καθορίζεται στο άρθρο 6 της ΥΑ 295194/2009 (ΦΕΚ 756, Β΄24-04-2009)

  «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων για τη χρήση πολλαπλασιαστικού υλικού στη βιολογική γεωργία σε εφαρμογή των Κανονισμών (ΕΚ) 834/07 και 889/08, όπως αυτοί κάθε φορά ισχύουν»

- Τα αιτήματα υποβάλλονται στις ΔΑΟΚ και οι σχετικές άδειες εκδίδονται μέσω μιας ηλεκτρονικής εφαρμογής που συνδέεται με μια βάση δεδομένων

- Σύμφωνα με το άρθρο 48 καν.889/2008
- Κάθε ΚΜ οφείλει να δημιουργεί μια ηλεκτρονική βάση δεδομένων στην οποία θα καταγράφονται οι ποικιλίες για τις οποίες υπάρχουν στο έδαφός τους διαθέσιμοι σπόροι για σπορά ή κόνδυλοι γεωμήλων για φύτευση οι οποίοι λαμβάνονται με τη μέθοδο της βιολογικής παραγωγής
- Οι κατά παρέκκλιση επιτρεπόμενες ποσότητες συμβατικού σπόρου πρέπει να καταγράφονται από την αρμόδια αρχή
- Η άδεια παρέκκλισης χορηγείται μόνο σε μεμονωμένους χρήστες και μόνο για μια καλλιεργητική περίοδο
- Κατά παρέκκλιση υπάρχει η δυνατότητα χορήγησης γενικής άδειας για όλους τους χρήστες υπό προϋποθέσεις

Κύρωση στην περίπτωση χρήσης μη βιολογικά παραγόμενου σπόρου σποράς ή πατατόσπορου

- Σύμφωνα με την ΥΑ 2543/103240, (ΦΕΚ,3529 Β΄9-10-2017) σε περίπτωση που έχει χρησιμοποιηθεί συμβατικός σπόρος σποράς ή πατατόσπορος και επιπλέον δεν έχει χορηγηθεί άδεια παρέκκλισης η μη συμμόρφωση κατατάσσεται σε παρατυπία, γίνεται υποβάθμιση του προϊόντος σε συμβατικό και αναστολή της πιστοποίησης για το συγκεκριμένο προϊόν. Σε περίπτωση υποτροπής επιβάλλεται αναστολή πιστοποίησης για διάστημα 6 έως12 μήνες.

Χρήση ιδιοπαραγόμενου σπόρου σποράς

- Οι παραγωγοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν ιδιοπαραγόμενο σπόρο (για δική τους χρήση)
- εφόσον το παραγόμενο προϊόν είναι σε βιολογικό στάδιο. Αν δεν υπάρχει διαθέσιμος βιολογικός σπόρος μπορούν να χρησιμοποιήσουν ιδιοπαραγόμενο σπόρο εάν το παραγόμενο προϊόν είναι σε μεταβατικό στάδιο
- Στην περίπτωση που χρησιμοποιήσουν ιδιοπαραγόμενο σπόρο που έχει προέλθει από καλλιέργεια που δεν έχει συμπληρώσει 12 μήνες σε καθεστώς ελέγχου τότε απαιτείται άδεια παρέκκλισης γιατί ο σπόρος αυτός θεωρείται συμβατικός

Χρήση ιδιοπαραγόμενου σπόρου σποράς

- Στο νέο κανονισμό δίνεται η δυνατότητα σους παραγωγούς να χρησιμοποιούν φυτικό αναπαραγωγικό υλικό που προέρχεται από την εκμετάλλευση τους ***προκειμένου να προωθηθούν γενετικοί πόροι προσαρμοσμένοι στις ειδικές συνθήκες της βιολογικής παραγωγής***, με την επιφύλαξη τήρησης του άρθρου 14 του Καν. (ΕΚ) αριθ. 2100/94 και των εθνικών δικαιωμάτων επί φυτικών ποικιλιών που παραχωρούνται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας των ΚΜ

Πολλαπλασιαστικό υλικό στη βιολογική Γεωργία- *νέος κανονισμός*

Το πολλαπλασιαστικό υλικό που ενδείκνυται για χρήση στη βιολογική γεωργία σύμφωνα με το νέο κανονισμό 848/2018 εστιάζεται σε

- σπόρους με μεγάλο βαθμό γενετικής ποικιλομορφίας και σε
- επιλογή φυτικών ποικιλιών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των ειδικών συστημάτων βιολογικής παραγωγής, με εστίαση στη γεωπονική απόδοση, την αντοχή στις ασθένειες, την προσαρμογή σε τοπικές εδαφικές και κλιματικές συνθήκες και τον σεβασμό στους φυσικούς αναστολείς διασταύρωσης

Οι δύο κατηγορίες φυτικού αναπαραγωγικού υλικό στις οποίες στοχεύει ο νέος κανονισμός αφορούν

- φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό και
- βιολογικές ποικιλίες κατάλληλες για τη βιολογική παραγωγή

Βιολογικές ποικιλίες κατάλληλες για τη βιολογική παραγωγή

Ποικιλία όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2100/94 η οποία:

- χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο γενετικής και φαινοτυπικής ποικιλομορφίας μεταξύ μεμονωμένων αναπαραγωγικών μονάδων και
- προκύπτει από δραστηριότητες βιολογικής αναπαραγωγής

Φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό

Η ΕΕ στο πλαίσιο της έρευνας για την εξεύρεση μιας εναλλακτικής κατηγορίας πολλαπλασιαστικού υλικού για χρήση στη βιολογική παραγωγή κατέληξε στην εισαγωγή φυτικού πολλαπλασιαστικού υλικού που προέρχεται από βιολογικό ετερογενές υλικό.

Συγκεκριμένα βάσει της απόφασης 150/2014/EU πραγματοποιήθηκαν πειράματα παραγωγής και αξιολόγησης φυτικού αναπαραγωγικού υλικού προερχόμενου από πληθυσμούς ετερογενούς πολλαπλασιαστικού υλικού για τα είδη

- Σιτάρι
- Κριθάρι
- Βρώμη και
- Καλαμπόκι

Φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό

«Βιολογικό ετερογενές υλικό»:

ομάδα φυτών εντός μίας βοτανικής ταξινομικής μονάδας της κατώτερης γνωστής βαθμίδας η οποία:

- παρουσιάζει κοινά φαινοτυπικά χαρακτηριστικά·
- χαρακτηρίζεται, από υψηλό επίπεδο γενετικής και φαινοτυπικής ποικιλομορφίας μεταξύ των μεμονωμένων αναπαραγωγικών μονάδων, έτσι ώστε η εν λόγω ομάδα φυτών να εκπροσωπείται από το υλικό ως σύνολο, και όχι από μικρό αριθμό μονάδων·
- δεν είναι ποικιλία κατά την έννοια του άρθρου 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2100/94 του Συμβουλίου
- δεν αποτελεί μείγμα ποικιλιών και
- έχει παραχθεί σύμφωνα με τον κανονισμό 848/2018·

Φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό

Η εν λόγω κατηγορία πολλαπλασιαστικού υλικού υπερτερεί έναντι των κλασσικών φυτικών ποικιλιών καθότι παρουσιάζει καλύτερη προσαρμογή στα συστήματα βιολογικής γεωργίας παρουσιάζοντας μεγαλύτερο βαθμό ανθεκτικότητας σε εχθρούς και ασθένειες μέσω της εισαγωγής αυξημένης βιοποικιλότητας. Επιπλέον το συγκεκριμένο υλικό παρουσιάζει μεγαλύτερες δυνατότητες προσαρμογής, τόσο στις τοπικές συνθήκες καλλιέργειας, όσο και στην κλιματική αλλαγή.

Φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό

Το βιολογικό ετερογενές υλικό θα πρέπει να αναγνωρίζεται στη βάση των ακόλουθων στοιχείων:

- Το γονεϊκό υλικό και το σύστημα παραγωγής που χρησιμοποιείται στις διασταυρώσεις για τη δημιουργία του βιολογικού ετερογενούς υλικού
- Την ιστορικότητα του υλικού και τις πρακτικές διαχείρισης στο πεδίο
- Την περιοχή ανάπτυξης και παραγωγής
- Τα φαινοτυπικά χαρακτηριστικά του βαθμού ετερογένειας
- Την περιγραφή των χαρακτηριστικών του (π.χ. έτος παραγωγής, κλιματικές συνθήκες πεδίου)

Φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό

- Το βιολογικό ετερογενές υλικό θα πρέπει να συμμορφώνεται με την οριζόντια κοινοτική και εθνική νομοθεσία όσον αφορά τη φυτοϋγεία, την καθαρότητα και τη βλαστική ικανότητα.
- Ο έλεγχος θα πραγματοποιείται βάσει του καν. 625/2017

Ειδικές διατάξεις για την εμπορία φυτικού αναπαραγωγικού υλικού από βιολογικό ετερογενές υλικό

- Το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό μπορεί να διατίθεται στο εμπόριο χωρίς να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις καταχώρισης και χωρίς να συμμορφώνεται με τις κατηγορίες πιστοποίησης προβασικού, βασικού και πιστοποιημένου υλικού, ή προς τις απαιτήσεις για άλλες κατηγορίες, όπως ορίζεται στις οδηγίες 66/401/ΕΟΚ, 66/402/ΕΟΚ, 68/193/ΕΟΚ, 98/56/ΕΚ, 2002/53/ΕΚ, 2002/54/ΕΚ, 2002/55/ΕΚ, 2002/56/ΕΚ, 2002/57/ΕΚ, 2008/72/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, ή πράξεις που έχουν εγκριθεί δυνάμει των εν λόγω οδηγιών.

Ειδικές διατάξεις για την εμπορία φυτικού αναπαραγωγικού υλικού από βιολογικό ετερογενές υλικό

Το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό από βιολογικό ετερογενές υλικό μπορεί να διατίθεται στο εμπόριο κατόπιν κοινοποίησης του βιολογικού ετερογενούς υλικού από τον προμηθευτή στους αρμόδιους επίσημους φορείς, μέσω φακέλου που να περιέχει:

- τα στοιχεία επικοινωνίας του αιτούντα·
- το είδος και την ονομασία του βιολογικού ετερογενούς υλικού·
- την περιγραφή των κύριων αγρονομικών και φαινοτυπικών χαρακτηριστικών που είναι κοινά στην εκάστοτε ομάδα φυτών, περιλαμβανομένων των μεθόδων αναπαραγωγής, των αποτελεσμάτων δοκιμών εφόσον είναι διαθέσιμα για τα εν λόγω χαρακτηριστικά, της χώρας παραγωγής και του γονικού υλικού που έχει χρησιμοποιηθεί·
- δήλωση του αιτούντος αναφορικά με την ορθότητα των στοιχείων που αναφέρονται στα προαναφερόμενα τρία στοιχεία και
- ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα.

Επισήμανση και συσκευασία βιολογικού ετερογενούς υλικού

- Για τη διακίνησή του το βιολογικό ετερογενές πολλαπλασιαστικό υλικό πρέπει να συσκευάζεται σε ειδικούς περιέκτες και να σφραγίζεται.
- Οι περιέκτες θα πρέπει να φέρουν επαγγελματική ετικέτα σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Ένωσης η οποία θα αναφέρει πληροφορίες όπως:
- Επωνυμία του υλικού, στοιχεία του παραγωγού, περιοχή και ημερομηνία παραγωγής, βοτανικό είδος, καθαρό βάρος, ποσοστό βλαστικότητας κ.αλ.

Υποχρεώσεις επαγγελματιών που παράγουν βιολογικό ετερογενές υλικό με σκοπό την εμπορία

Οι επαγγελματίες που παράγουν βιολογικό ετερογενές υλικό οφείλουν να τηρούν:

δείγματα παραγωγής τα οποία θα είναι πάντοτε διαθέσιμα στις αρμόδιες αρχές σε περίπτωση επίσημων ελέγχων καθώς και τα εξής στοιχεία:

- Αντίγραφο του φακέλου κοινοποίησης του υλικού στην αρμόδια αρχή
- Αποδεικτικό έγγραφο
- Πληροφορίες που διασφαλίζουν την ιχνηλασιμότητα του υλικού (στοιχεία άλλων επιχειρηματιών από τους οποίους έχουν προμηθευτεί γονεϊκούς σπόρους)
- Τύπος της τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε για την παραγωγή του

Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να διατηρούνται για τουλάχιστον 5 χρόνια.

- Κάθε ΚΜ θα πρέπει να διατηρεί επικαιροποιημένη λίστα του βιολογικού ετερογενούς υλικού που παράγεται στη χώρα του, η οποία θα συμπεριλαμβάνει τα στοιχεία του υπεύθυνου διατήρησης του υλικού αυτού
- Οι λίστες αυτές κοινοποιούνται τόσο στα άλλα ΚΜ όσο και στην Επιτροπή με σκοπό τη συμπλήρωση μια ενιαίας λίστας βιολογικού ετερογενούς υλικού.

Ευχαριστώ πολύ
για την προσοχή σας